

# Reforma nekad nebeidzas

**Gulbenes novads 2009. gadā tika izveidots kādreizējā rajona robežās, apvienojoties Gulbenes pilsētai un 13 pagastiem.**

Varētu teikt, ka gaidāmā reforma viņus vairs neskar, bet Gulbenes novada domes priekšsēdētāja vietnieks Andis Caunītis, kurš gandrīz visus šos gadus strādājis domē, norāda, ka reforma ietekmēs visus: gan tos, kuru robežas mainīs, gan tos, kuru – nemainīs. Jo mainīsies kaimiņi, attiecības, notiks pārdales, restrukturizācijas.

Pēc desmit gadiem reorganizācija nav beigusies arī Gulbenes novadā. “Tas ir nemitīgs un mūžīgs process,” saka A. Caunītis. “Ik pa brīdīm kaut kas mainās. Kaut ko paši secinām, tam klāt dažādu institūciju ieteiktais, kā centralizēt, kādus resursus labāk izmantot. Protams, nekad nevar zināt, vai tas, ko mainām, būs labākais risinājums. To vislabāk parādīs laiks, bet ir skaidrs, ka nekad nebūs tā, ka var tikai iegūt, absolūti neko nezaudējot.”

Visos 13 pagastos darbojas pagastu pārvaldes, lai iedzīvotājiem pašvaldības būtu pieejamas. Protams, notikusi štatu samazināšana, bet, kā norāda A. Caunītis, jebkura modernizācija, reorganizācija atsauksies uz cilvēkresursiem: “Ar to jāsaskaras nemitīgi, turklāt ne tikai pašvaldībās. Kā zināms, ekskavatori bijis un būs lielākais bieds lāpstai. Modernizējas zemnieku saimniecības, citi uzņēmumi, darbaroku laukos vajag arvien mazāk, un šis process turpināsies.”

Emocionāli smags jautājums bijusi skolu optimizācija. Ja 2010. gadā novadā bija 19 izglītības iestādes (neskaitot pirmsskolas), tagad ir deviņas izglītības iestādes, no tām četras vidusskolas.

Skolu skaita sarukšanu nenoliedzami ietekmējis bērnu skaita samazinājums. Ja 2010. gada 1. septembrī novadā bija 2940 izglītojamie, šo mācību gadu Gulbenes novada skolās uzsāka 1949 skolēni.

“Tas ir emocionāli smagi,” atzīst A. Caunītis, “bet cilvēkiem jāsaprot, ka nevar ilgi turpināties šī mocīšanās mazajās lauku skolās, kur skolotājam, arī direktoram grūti samaksāt pieklājīgu algu. Ja klasē trīs četri bērni, nekāda

likme nesānā, arī bērniem nav savstarpējās konkurences. Darbs grupās neizdodas, nemaz nerunājot par iespēju izveidot kādu pašdarbības kolektīvu, tātad nevar piedalīties Dziesmu un deju svētkos. Ir jāpieņem lēmums, vai skatāties uz pieejamību vai ilgtermiņā uz kvalitāti un izglītības iestāžu attīstību. Vienkārši jau tas nav.”

Domes priekšsēdētāja vietnieks norāda, ka liela problēma ir ceļu stāvoklis. Kad 2009. gadā notika reforma, tika solīts, ka no katra pagasta uz novada centru būs asfaltēts ceļš, bet tas nav izpildīts: “Gribam valstī realizēt skolo reformu, bet, ja bērnam jābrauc uz skolu pa grants ceļu, kas pēc šādām rudens lietavām ir neizbraucams, tas nav pareizi. Vispirms jāsakārto infrastruktūra, jo ne visu var izdarīt attālināti. Attīstībai un ekonomiskajam uzplaukumam ceļi būs vajadzīgi, turklāt - labi ceļi.”

Gaidāmās reformas sakarā izskan, ka mazie pagasti tiks atstāti novārtā, nauda paliks attīstības centros. Jautāju, vai Gulbenes novadā no attālakajiem pagastiem nav pārmetumu, ka viņiem dod mazāk, ka centrs paņem sev lielāko daļu.

“Tādi pārmetumi bijuši un vienmēr būs,” atzīst A. Caunītis. Kaut arī novads pastāv jau desmit gadu, joprojām no pagastu ļaudīm dzirdams, ka viņus neinteresē, kas notiek novada otrā pusē, interesē tikai tas, kas notiek viņu pagastā. Tā teikt, atdodiet visu naudu, ko iemaksājam kā iedzīvotāju ienākumu nodokli.

“Pēc šāda principa nevar strādāt, jādomā, kā sabalansēt naudas plūsmu, jo novada centram un pil-

sētai arī jāattīstās. Konkurence starp pilsētām pastāv, arī mums jābūt tai gataviem. Konkurētspējīga pilsēta spēs piesaistīt iedzīvotājus, kas veicinās ekonomiku, attīstīs uzņēmējdarbību, radīs darbavietas, un tas viss palielinās ienākumus pašvaldības budžetā. Tas ir ļoti komplikēts uzdevums, attīstīt novada centru, neaizmirstot arī par visu pagastu attīstību, arī ļoti jūtīgs temats,” neslēpj A. Caunītis.

Viņš skeptiski skatās uz novada robežu zīmēšanu, neiedziļinoties reālajā situācijā, neieklausoties iedzīvotājos: “Piemēram, Jaunpiebalga. Līdz Cēsīm apmēram 70 kilometri, līdz Gulbenei – 50. Ranka ar Jaunpiebalgu vienmēr labi sadarbojušas. Jaunpiebalgas vidusskolā mācās vairāk nekā 60 Rankas bērni, mēs maksājam savstarpējos norēķinus, sadarbība notiek arī citās jomās. Nesaku, ka Jaunpiebalgai jābūt pie Gulbenes, bet aicinu reformas veidotājus padomāt, kas ir tā bāze, uz kā to veidojam - dabiskā cilvēku plūsma vai politiska kartes uzzīmēšana. Ir paanalizēts, kur skolēni brauc mācīties, kāda ir darbaspēka migrācija, kāda infrastruktūra tiek lietota. Tā vietā ņem krāsu zīmuļus un krāso politiskās mandalas. Tā, starp citu, tika krāsots Latvijas 2009. gada reformā, un tā notiek arī tagad. Nebūt nesaku, ka nevajag šīs lietas sakārtot, bet tas jā dara pārdomāti. Diemžēl trūkst visaptveroša, ilgtermiņa un galvenais – valstiska - redzējuma. Ir brīži, kad mums jābūt sava novada, sava pagasta patriotiem, bet nedrīkstam aizmirst, ka jādomā arī par Latviju kopumā.” □

## IEDZĪVOTĀJU SKAITS

	2010.01.01	2019.01.07.
<b>Kopā</b>	<b>25497</b>	<b>21386</b>
<b>Gulbene</b>	9128	7621
<b>Beļavas pagasts</b>	1998	1465
<b>Daukstu pagasts</b>	1251	1114
<b>Druvienas pagasts</b>	562	472
<b>Galgauškas pagasts</b>	718	585
<b>Jaungulbenes pagasts</b>	1275	1037
<b>Lejasciema pagasts</b>	1897	1502
<b>Litenes pagasts</b>	1120	976
<b>Lizuma pagasts</b>	1558	1344
<b>Līgo pagasts</b>	435	384
<b>Rankas pagasts</b>	1574	1333
<b>Stāmerienas pagasts</b>	1062	1004
<b>Stradu pagasts</b>	1993	1701
<b>Tirzas pagasts</b>	926	848

Rankas pagasta zemnieku saimniecības “Kalna Pakalniēši”, kā pati saka, – vecā saimniece - GUNTA KALNIŅA vērtē, ka pēc reformas nekas nav dziži mainījies, kā dzīvojuši, tā dzīvo: “Es neteiktu, ka Rankā kļuvis sliktāk. Protams, ne visas jomas attīstās, bet, piemēram, tūrisma joma paplašinās, tas, pateicoties Rankas muižas saimniekiem, kas to arvien vairāk attīsta. Mēs, zemnieki, jau katrs cīnāmies par sevi, ko gan mums pašvaldība daudz var palīdzēt.”

Robežas jau ir tikai tādas izdomātas svītras, jo, kur aktīvāka dzīve, tur dodamies. Ja jākārto oficiālie dokumenti, braucam uz Gulbeni, ja domājam par ārstnie-

cību, dodamies uz Cēsīm, Valmieru, Smiltēni, bet kultūras piedāvājumu braucam baudīt uz Jaunpiebalgu. Ceļi uz visām pusēm, brauc, kur sirds kāro.”

Maija Leimane no Litenes novada atzīst, ka sūdzēties nav par ko, viņi Litenē jūtoties labi: “Iedzīvotāji nevēlas apdalīti, visus pakalpojumus uz vietas var saņemt. Arvien vairāk viss notiek e-vidē, cilvēki iet uz bibliotēku, tur bibliotekāre palīdz, ja kaut kas nav skaidrs. Mums paveicies ar pagasta pārvaldnieku, kurš rūpējas par pagastu, ceļi sakārtoti, at-

tīstība notiek.

Katrs pagasts savu identitāti cenšas noturēt, izpaust. Te gan jāteic, ka reforma vēl nav noslēgusies, jo no 1. oktobra Litenes kultūras nams ir zem vienotās kultūras pārvaldes. Kā tas ietekmēs dzīvi pagastā, to redzēsīm pēc laika, bet līdz šim bija labi. Katrs kultūras nams bija savas pagasta pārvaldes struktūrvienība, katrs centās veidot savu tēlu, pasākumus, uzsvērot piederību pagastam. Vai centralizācija ko mainīs? Cerams, ka nē.

Reorganizācijas notiek nemitī-



## Gan pozitīvais, gan negatīvais

Druvienas bibliotēkas vadītāja DAIGA APSĪTE atzīst, ka ar pagasta attīstību tik labi neiet: “Esam novada nomale, finansējums vairāk paliek centrā. Pirms diviem gadiem likvidēja skolu, bērni mācīties brauc uz Lizuma vidusskolu, kas 12 kilometru attālumā, vai Tirzas pamatskolu, kura 9 km attālumā. Slēgšanas proces turpinās, šogad slēdz pasta nodaļu, arī kultūras nama slēgšana ir uz jautājuma robežas. Es teiktu, ka kļuvis sliktāk, nekā bija laikus, kad bijām atsevišķs pagasts. Kā mazs pagasts dzīvojam taupīgi, tagad tas nav atkarīgs no mums.

Taču jebkurā situācijā var atrast gan pozitīvo, gan negatīvo. Ja uz reformu paskatos kā bibliotekāre, tagad ir labāk, jo finanses bibliotēkas darbībai lielākas. Bibliotēku sistēma novadā sakārtota, to vērtēju kā plusu.

Pašvaldība ir pieejama, cilvēki ļoti daudz nāk uz bibliotēku, izmanto e-pakalpojumus.

Neesam laimīgi par pārceļšanos no kultūras nama, tā ir vēsturiska ēka ar unikālu sienu gleznojumu. Iedzīvotāji vāca parakstus, rakstīja novada pašvaldībai, Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldei, lai piešķir aizsargājama kultūras pieminekļa statusu, bet laimam jau velti. Gatavojas ēku iekonservēt, jo pārāk dārga uzturēšana. Protams, iedzīvotāju ir mazāk, sarūk amatierkolektīvu skaits. Tie, kuri grib normāli dzīvot, meklē darbu ārpus pagasta. Saprotu, ka reforma nav iemēslis cilvēku aizbraukšanai, tas ir dabisks process, neatkarīgs no pašvaldības lieluma. Nav jau pagastā darba.

Bet, ja cilvēks ir sava pagasta,

savas vietas patriots, viņš vienmēr atradīs un akcentēs labo, lai gan netrūkst arī sliktā. Mēs esam Druvienas patrioti un tādi arī paliksim!”

“Šobrīd jūtamies smagi,” biedrības “Stāmeriena” pārstāve AIVA RĒDERE saka. Biedrības mērķis ir veicināt Stāmerienas pagasta ilglaicīgu attīstību, finansiāli un organizatoriski atbalstot pagastā notiekošās ekonomiskās, izglītības, kultūras, sporta un sociālās dzīves norises.

Viņa neslēpj, ka vilusies reformā, īpaši sāpīga bijusi Stāmerienas pamatskolas slēgšana no šī mācību gada: “Tas pagastam bija ļoti smagi, tāpēc nejutāmies pārāk pozitīvi noskaņoti. Nebija to bērnu nemaz tik maz, ar bērnuudāru kopā kādi 70. Tagad bērni brauc mācīties uz Gulbeni, it kā nav tālu, vien 15 kilometru, bet skolas slēgšana bija smags brīdis. Šķiet, Stāmeriena ir tukšāka un klusāka.

Katra slēgšana, samazināšana izraisa tādu kā ķēdes reakciju. Sarūk darbavietas, pazūd skolas pašdarbības kolektīvi. Biedrības ar projektiem piesaistīja finansējumu, izveidojām pie skolas rotaļlaukumu, tagad tas stāv tukšs.

Savulaik biju pašvaldības darbiniece, varu salīdzināt. Kad bijām pagasts, bija lielāka pašnoteikšanās. Vēl jau kādu laiku pēc reformas pagasta pārvaldei bija lielākas pilnvaras, taču tagad ar reorganizāciju un optimizāciju groži tiek saņemti arvien stingrāk. Rodas sajūta, ka pazūdām kopējā novadā. Vārbūt nedaudz esam vinnētāji ar to, ka esam novada tūrisma pērle, vārbūt tiek kaut kas vairāk. Bet arī te viss nav, kā gribētos. Stāmerienas ezerā bija tūristu iecienīts kuģītis, to pašvaldība nedaudz atbalstīja, taču šogad nolēma nedotēt, un uzņēmējs atteicās no šī pakalpojuma sniegšanas.

Jā, novads palīdzēja Stāmerienas pils atjaunošanai, vismaz fasāde sakārtota, noņemta beigās būs atklāšanas pasākums, bet iekšpusē atjaunošanai arī vajag daudz līdzekļu. Vai pašvaldībai atradīsies? □

Lappusi sagatavojis  
**JĀNIS GABRĀNS**

Projektu finansē  
Mediju atbalsta fonds  
no Latvijas valsts  
budžeta līdzekļiem

**MAF**  
Mediju atbalsta fonds

## Robežas vien uz papīra